

Exèrcit espanyol a Catalunya: 1.500 soldats, desenes d'edificis... i moltes incògnites de futur

En la Catalunya teòricament preindependent, les forces armades espanyoles mantenen la presència de 1.500 soldats al Principat, concentrats fonamentalment a les casernes del Bruc (Barcelona) i de Sant Climent Sescebes (Alt Empordà) i a l'acadèmia de sotsoficials de Talarn (Pallars Jussà). Què passaria en cas d'independència? L'opinió a les comarques afectades és força contradictòria: ajuntaments del Pallars aposten per la continuïtat de la instal·lació militar i a l'Empordà rebutgen el quarter. La Generalitat, però, no es vol mullar i al programa de Junts pel Sí no apareixia cap referència explícita a l'Exèrcit espanyol.

Marc Font

En la Catalunya teòricament preindependent, les forces armades espanyoles mantenen la presència de 1.500 soldats al Principat, concentrats fonamentalment a les **casernes del Bruc (Barcelona) i de Sant Climent Sescebes (Alt Empordà) i a l'acadèmia de sotsoficials de Talarn (Pallars Jussà)**. Què passaria en cas d'independència? L'opinió a les comarques afectades és força contradictòria: ajuntaments del Pallars aposten per la continuïtat de la instal·lació militar i a l'Empordà rebutgen el quarter. La Generalitat, però, no es vol mullar encara i al programa de Junts pel Sí no apareixia cap referència explícita als equips de l'Exèrcit espanyol.

Curiosament, ahir dilluns, la presidenta del Parlament, **Carme Forcadell**, es va reunir amb l'inspector general de l'Exèrcit espanyol, **Ricardo Álvarez-Espejo**.

El 14 de gener, quatre dies després de la investidura de Carles Puigdemont, va començar a caminar el primer Govern explícitament independentista de la Generalitat. Si el Parlament compleix **el full de ruta de Junts pel Sí**, en principi en menys d'un any i mig s'ha de formalitzar la declaració de ruptura, que, juntament amb les lleis de transitorietat jurídica i procés constituent, obriria un període de 12 mesos per culminar la independència, amb el referèndum sobre la constitució com a capítol final. Ara mateix hi ha moltes incògnites d'aquest procés pendents de resoldre. Més enllà de com acabi el mateix procés, una de les qüestions que no s'han aclarit és quin serà el futur de les **forces armades espanyoles** presents actualment a Catalunya ni de les instal·lacions que ocupen, bàsicament propietat del **Ministeri de Defensa**. CRÍTIC ha posat la lupa sobre l'Exèrcit espanyol al Principat per radiografiar-ne l'impacte i, sobretot, les opinions que diferents actors territorials tenen sobre el seu futur.

Segons el darrer 'Butlletí Estadístic del Personal al Servei de les Administracions Públiques' —publicat al juliol de 2015—, del total de 120.000 persones que integren les forces armades estatals, 1.768 estan instal·lades al Principat. La majoria —1.039— s'estan a Barcelona, 577

resideixen a Girona, 139 ho fan a Lleida i 19 a Tarragona. Gairebé la totalitat —al voltant de 1.500— correspon a l'Exèrcit de Terra i, segons explica l'oficina de comunicació de la Inspecció General de l'Exèrcit, es reparteix bàsicament en tres equipaments: les casernes del Bruc (a la ciutat de Barcelona) i de Sant Climent Sescebes i l'Acadèmia General Bàsica de Sotsoficials de Talarn.

La caserna General Álvarez de Castro, de Sant Climent, acull la plana major i un dels batallons del regiment de **Caçadors de Muntanya 'Arapiles' 62**, mentre que el segon batalló del mateix regiment s'allotja al quarter del Bruc, que reuneix la majoria del miler de soldats que hi ha a la demarcació de Barcelona. Els militars d'aquests batallons participen "amb regularitat en les missions internacionals" de l'Exèrcit espanyol. La 'població' de l'acadèmia de Talarn (Pallars Jussà), normalment formada per menys de 150 oficials, augmenta en mig miler cada setembre quan hi accedeixen els nous alumnes que s'hi formen durant la tardor. En concret, al darrer setembre 512 soldats van instal·lar-se temporalment al Pallars.

A la capital catalana també hi ha presència militar a la Prefectura de la Inspecció General de l'Exèrcit, situada al Palau de Capitània —al passeig de Colom—; i a la Prefectura de la Tercera Subinspecció General de l'Exèrcit, que és a la plaça del Portal de la Pau, a l'edifici de l'antic Govern Militar, entre altres espais. A la mateixa demarcació, s'hi ha de sumar la caserna de Sant Boi de Llobregat, que encara manté certa activitat logística. Acull la Unitat de Serveis i Tallers, que, entre altres tasques, s'encarrega de la reparació de vehicles militars i exerceix d'estació d'ITV per a aquests vehicles.

Pel que fa a Tarragona, l'Exèrcit de Terra no hi té presència i els pocs militars que hi ha corresponen a l'Armada i s'estan a la Comandància Naval, instal·lada al port de la ciutat. A més a més, hi ha altres instal·lacions de les forces armades espanyoles al Principat, tot i que amb poca presència d'efectius militars, com ara la base de vigilància aèria número 4 (EVA 4), que l'exèrcit de l'aire té a Roses. En total, el **Ministeri de Defensa disposa d'un imponent patrimoni immobiliari a Catalunya**, format per edificis, solars i finques que acumulen centenars de milers de metres quadrats. Al detall, té 32 edificis, nou solars, sis finques rústiques i vuit espais (com panteons, columbaris o monòlits) en cementiris, segons el registre del [portal de transparència](#) del Govern espanyol.

Per completar el relat de la presència militar al Principat, cal citar la Guàrdia Civil, ja que es tracta d'un "institut armat de naturalesa militar". Segons el 'Butlletí Estadístic del Personal al Servei de les Administracions Públiques', a Catalunya hi ha 6.585 agents de les Forces i Cossos de Seguretat de l'Estat, epítet que inclou la **Guàrdia Civil** i la Policia espanyola. CRÍTIC ha demanat la xifra exacta d'agents de l'institut armat a Catalunya tant al gabinet de premsa de la Guàrdia Civil com al del Ministeri de l'Interior, però cap dels dos no l'ha volgut facilitar i s'han limitat a comentar que la xifra "deu vorejar" els **3.500 agents**, la majoria dels quals són a la demarcació de Barcelona.

La Generalitat "no hi té res a dir"

El programa amb què Junts pel Sí va concórrer a les eleccions del 27 de setembre era poc explícit en qüestions de defensa. Es limitava a apuntar que "Catalunya garantirà la seguretat dels seus ciutadans i el ple exercici dels seus drets i llibertats i disposarà dels mecanismes i recursos adequats per defensar-los. Volem un Estat amb una societat democràtica, solidària, inclusiva, dialogant i pacífica que sigui capaç d'afrontar els conflictes i garantir que la seguretat pública prioritzarà mitjans civils no violents com la mediació, col·laborant amb les organitzacions internacionals en operacions humanitàries i de manteniment de la pau, sota el mandat de les Nacions Unides. En aquest sentit, garantir la defensa de les persones i del país no pressuposa estructures militars convencionals." Ni una sola paraula sobre el futur de les casernes del Bruc i de Sant Climent

Sescebes ni de l'acadèmia de Talarn.

CRÍTIC s'ha posat en contacte amb el Departament d'Afers Exteriors, Relacions Institucionals i Transparència, encapçalat per Raül Romeva, per conèixer quins plans de futur té el Govern sobre les instal·lacions militars espanyoles del Principat. Però una font de la conselleria s'ha limitat a comentar que el “**departament no té res a dir sobre aquest tema**. S'hauria de debatre, però ara mateix no és damunt la taula”. En canvi, sí que s'hi pronuncien —i en sentit oposat— els principals càrrecs institucionals de l'entorn de l'acadèmia de Talarn i del quarter de Sant Climent Sescebes.

Les institucions del Pallars defensen l'acadèmia de Talarn

L'**Acadèmia General Bàsica de Sotsoficials (AGBS) de Talarn** va estrenar-se el 1974 i és un dels centres de formació dels sotsoficials de l'Exèrcit de Terra espanyol. Actualment, el municipi del Pallars Jussà, que té poc més de 400 habitants, acull els primers quatre mesos dels dos anys de formació que fan els sotsoficials. Això suposa que **del setembre al desembre hi ha al voltant de mig miler de soldats instal·lats a la comarca**, que s'afegeixen als pocs més de 100 militars que hi tenen la residència permanent. Durant la resta de l'any, l'activitat a l'AGBS es redueix molt i tot just acull cursos d'idiomes i sessions de maniobres militars que, en alguns casos, generen molèsties als veïns de la comarca.

Al març de 2012, el ministre espanyol de Defensa, **Pedro Morenés** —ara mateix en funcions—, [va anunciar que el tancament del centre militar de Talarn era damunt la taula](#). Immediatament, les institucions de la zona —fonamentalment els ajuntaments de Tremp i de Talarn, el Consell Comarcal del Pallars Jussà i la Diputació de Lleida— van començar a mobilitzar-se per reclamar la continuïtat de l'acadèmia. Es van aprovar mocions i [es van recollir 5.000 signatures](#) per defensar que l'AGBS seguís activa i, fins i tot, representants institucionals van arribar a lluir llaços de color verd-caqui, el color de l'Exèrcit, com a reivindicació. Finalment, a l'abril de 2014 el Ministeri va garantir l'existència del centre almenys fins al 2017.

A què respon aquesta mobilització institucional i ciutadana en defensa d'una instal·lació de l'Exèrcit espanyol en un territori de clara majoria independentista, en què JxSí i la CUP van sumar més del 73,5% dels vots el 27-S? Fonamentalment, a dos tipus d'impactes: l'econòmic i el social. Els ratifiquen a CRÍTIC **Lluís Oliva** i **Joan Ubach**, alcaldes de Talarn i de Tremp, respectivament. Oliva, fins al mandat passat membre d'ERC i actualment alcalde independent, explica que “un dels tinents d'alcalde del nostre ajuntament és fill d'un suboficial i la jutge de pau també ho és. Sense l'acadèmia, l'escola podria perdre una de les dues línies que té”.

Pel que fa a l'impacte econòmic, de l'AGBS en depenen una mica més d'un centenar de llocs de feina directes —personal de neteja o de manteniment de l'espai, entre d'altres—, tot i que Joan Ubach, militant de CDC i alcalde de la capital comarcal, concreta que “no són 100 nòmines fixes tot l'any, ja que, quan no hi ha els alumnes a l'acadèmia, hi ha menys gent contractada per treballar-hi”. Oliva, de la seva banda, compara la influència econòmica que té la instal·lació al **Pallars Jussà** amb la que té la Seat al Baix Llobregat. A l'hora de defensar-ne la importància, l'alcalde de Talarn hi afegeix que té l'única piscina climatitzada dels dos Pallars i que la població civil en pot fer ús diverses hores la setmana. Joan Ubach també cita l'impacte turístic, ja que “quan hi ha la jura de bandera o l'entrega de despatxos, la comarca s'omple i no hi ha un sol llit lliure. I això permet als familiars dels soldats descobrir la zona i facilita que hi puguin tornar després de vacances”.

La unanimitat al voltant de la continuïtat de l'acadèmia no existeix i, per exemple, la CUP Pallars en demana el tancament i que es recuperin les instal·lacions —que ocupen 600 hectàrees i disposen de més d'un centenar d'edificis— per a la “societat civil”. Josep Plasencia, militant de la

formació de l'esquerra independentista, qüestiona l'impacte econòmic de l'equipament —el 2012, la Cambra de Comerç de Lleida el va xifrar en 30 milions anuals— i afirma que “mai hi ha hagut un estudi realista sobre això. L'acadèmia és molt morta, i el negoci que dona no va més enllà d'alguna cosa que en treuen els supermercats, alguns bars i els propietaris de pisos que en lloguen”.

“A l'Estat espanyol hi ha exemples de bases foranes”

Però té futur un equipament de l'Exèrcit espanyol en la Catalunya teòricament preindependent? Tant Lluís Oliva com Joan Ubach **no veuen incompatible la continuïtat de l'acadèmia tot i que hi hagi la ruptura** amb l'Estat espanyol, però reconeixen que des de la Generalitat no els han dit res sobre què podria passar amb la instal·lació. “Si amb la independència aquí, per exemple, muntem una Facultat de Geologia que porti 1.000 alumnes, perfecte. Si continua sent una base de l'Exèrcit espanyol, com a Rota hi ha una base de l'Exèrcit dels Estats Units, perfecte. No sé què prefereixo, però el que no puc permetre'm és no reivindicar una instal·lació de la qual avui en fa ús tota la comarca”, exposa l'alcalde de Talarn.

El seu homòleg de Tremp també recalca que a “l'Estat espanyol hi ha exemple de bases foranes” i tampoc no veu inviable la presència de l'Exèrcit espanyol en una Catalunya independent. I argumenta que “jo com a Joan puc pensar d'una manera, però com a representant no puc pensar el mateix, perquè la institució acull tota la població i hi ha molta gent que gaudeix de l'activitat de l'acadèmia”. Lluís Oliva sí que té clar que, si l'Exèrcit se n'anés, ni Talarn ni la comarca no podrien assumir les “despeses de manteniment de les instal·lacions” i, com Joan Ubach, considera fonamental que, si això passa, la Generalitat s'hauria d'activar per buscar alternatives “que promoguin l'activitat econòmica al Pallars”.

El cupaire Josep Plasencia considera que defensar el tancament de Talarn des de la comarca és, encara, un “tabú” i reclama que, mentre continuï en funcionament, no es facin “maniobres militars” a l'exterior del centre: “Els soldats juguen a comandos pels bancals de la gent sense demanar permís i fan destrosses, i els alcaldes no hi oposen cap resistència. Hi ha un gran servilisme cap als militars i pressions de certs comerciants i de gent que lloga pisos perquè es mantingui l'acadèmia”.

Rebuig a la caserna de Sant Climent Sescebes

A **Sant Climent Sescebes** (Alt Empordà) la situació és molt diferent de la de Talarn, i les diverses veus consultades per CRÍTIC mostren un rebuig unànim a la caserna militar, que acull la plana major i un batalló del regiment de Caçadors de Muntanya 'Arapiles' 62. L'alcaldesa del municipi, Olga Carbonell (ERC), afirma que **“l'impacte econòmic de la base és zero**. Està exempta de taxes i no paga IBI ni llicències d'obres; és com l'Església. I, pel que fa a la despesa al poble, la majoria dels soldats viuen a la base i amb prou feines surten i, quan ho fan, van a Figueres. Tot just hi ha dues famílies de militars que sí que vénen”.

Curiosament, la població de la base —on hi ha instal·lats una mica menys de 600 soldats— és gairebé la mateixa que la del municipi, que amb prou feines supera els 600 habitants. Això sí, la base militar disposa de més superfície —unes 1.150 hectàrees— que no pas el terme municipal, que es queda en 800. Sobre el futur de la instal·lació en una hipotètica Catalunya independent, l'alcaldesa comenta que és una situació que “no preveiem a curt termini” i hi afegeix que, si hi hagués una “declaració d'independència, la base no deixaria de funcionar l'endemà. En tot cas, seria un tema important a tractar però que va més enllà del municipi; seria un problema de la Generalitat”.

Al novembre passat, l'activitat de la caserna va generar una polèmica que va arribar a la premsa

local. **Diversos projectils disparats des de la base** —que té un camp de tir en ús des de la dècada dels setanta— **van impactar en finques privades.** [Olga Carbonell i l'alcalde d'Espolla, Carles Lagresa, van reunir-se amb el coronel de la base militar, Rafael Morenza](#), que es va comprometre a aixecar una tanca al perímetre de caiguda dels projectils per evitar que senderistes, ciclistes o caçadors entrin en zona perillosa, a rebaixar un quilòmetre l'abast dels projectils per evitar que surtin del terreny militar i, finalment, a enviar experts en explosius per retirar els que van caure en les finques privades.

Més enllà de la reunió, una altra conseqüència de l'incident va ser l'aparició de la plataforma [Alto el Foc a l'Albera](#), que ja [ha començat a recollir signatures](#) per reclamar l'aturada de l'activitat al camp de tir. Joan Carles Torres i Barbara Magugliani, residents a Vilartolí —un veïnat de Sant Climent— i portaveus de la plataforma, expliquen que “fa anys que tenim problemes. Fins ara es limitava a bales perdudes, però al novembre van caure obusos i ja era un tema molt seriós”. Ambdós afirmen que el camp de tir “no compleix les normes de seguretat” i que “l'estrany és que no hagi passat cap desgràcia humana ni material”, amb els incendis forestals que sovint es produeixen durant l'activitat i que impliquen l'actuació dels bombers.

Finalment, Torres i Magugliani consideren que **la caserna de Sant Climent suposa un “fre” des del punt de vista econòmic**, perquè, per exemple, impedeix la visita a “certs monuments neolítics” per qüestions de seguretat els dies que es fan pràctiques de tir. Els portaveus d'Alto el Foc a l'Albera conclouen que l'espai “seria aprofitable pels civils i se li podria donar un altre ús, ja que fa molts anys que el poble no viu dels militars”. Enric Capalleras, que des de fa molts anys treballa com a biòleg a la serra de l'Albera, explica a CRÍTIC que “part de les zones de tir són en zones protegides o bé hi limiten directament. Dit d'una altra manera, **s'estan bombardejant i cremant constantment zones protegides a escala europea pels seus valors naturals**; això seria un delictes ambiental molt greu per a qualsevol, menys per a l'Exèrcit, que actua amb total impunitat”. Per acabar-ho d'agreujar, Capalleras afirma que “les desenes de denúncies posades pels agents rurals són arxivades directament, i no arriben mai a judici”.

El desplegament dels Mossos redueix la presència de la Guàrdia Civil

A Barcelona ja és històrica la reclamació de la cessió a la ciutat de la **caserna del Bruc**. En les eleccions municipals del maig de l'any passat figurava als [programes d'ERC](#) i de la [CUP-Capgirem Barcelona](#). La formació de l'esquerra independentista també exigia el retorn a la ciutat de la caserna de la Guàrdia Civil. I el líder d'ERC, Alfred Bosch, va demanar que es donés un ús social als edificis de l'Estat al front litoral, entre els quals hi ha la seu de la Capitania Marítima, on [ERC defensa que s'hi construeixi la biblioteca provincial](#). Al programa de Barcelona en Comú, en canvi, no hi havia cap menció de la caserna del Bruc.

També a **Sant Boi de Llobregat** s'exigeix que l'antiga caserna militar —que actualment té un ús molt reduït com a espai logístic i de reparació— torni a la ciutat i, per exemple, [ERC va fer una acció en aquest sentit en la darrera campanya electoral](#).

La presència de la Guàrdia Civil a Catalunya s'ha reduït notablement en les dues últimes dècades, fonamentalment com a conseqüència del tancament de més d'un centenar de casernes des del 1996 arran del desplegament dels Mossos d'Esquadra i de la pèrdua de competències en trànsit i en seguretat ciutadana. Avui queden gairebé 90 instal·lacions de l'institut armat al Principat, la majoria de les quals es reparteixen entre les demarcacions de Tarragona (36) i Barcelona (23), mentre que a Girona (14) i Lleida (13) la presència és molt menor. La xifra d'agents desplegats voreja els 3.500 —ni el **Ministeri de l'Interior** ni la Guàrdia Civil no han volgut concretar la xifra exacta— i la seu

central és la Comandància de Sant Andreu de la Barca (Baix Llobregat), on, entre d'altres, hi ha els equips específics de lluita contra la droga i els diversos grups d'intervenció.

A Barcelona ciutat queden tres grans casernes, situades a l'avinguda de Madrid, a la travessera de Gràcia i al carrer de Sant Pau, mentre que Girona, Lleida i Tarragona acullen comandàncies provincials. Entre les competències de la Guàrdia Civil hi ha el control de costes, fronteres i duanes i el control fiscal als ports de Tarragona i de Barcelona i a l'aeroport del Prat. Segons el programa electoral de Junts pel Sí, en la Catalunya independent aquestes tasques les assumirien unitats de nova creació dels Mossos.